

SELEF ALİMLERE NEDEN SAYGI DUYUYORUZ?

ABDULFETTÂH EBÛ GUDDE

Çeviren
AMİL SALİH GÜNGÖREN

TAKDİM

ABDULFETTÂH EBÛ GUDDE

Halep'te doğdu (1917). Ezher'den mezun oldu (1948). Ardından bu üniversitenin Arap Dili ve Edebiyatı Fakültesi'nde ihtisas yaptı. Şam Üniversitesi'nde öğretim üyeliğine başladı (1961). Riyad Şeriat Fakültesi'ne geçti (1965). Suriye'de Baasçılar tarafından bir yıl hapsedildi (1966). Şeriat Fakültesi'nde on yıl süreyle profesör olarak hadis, hadis usulü ve fıkıh usulü dersleri okuttu. Riyad'da vefat etti (1997). Muhammed Zâhid el-Kevserî'nin öğrencisi, M. Emin Saraç Hoca'nın yakın arkadaşısı idi. Hadis, hadis usulü, akaid, tasavvuf, Arap dili ve edebiyatı, tarih, öğretim metotları gibi çok geniş yelpazede yetmişten fazla çalışması bulunmaktadır. Titiz ve derinlemesine inceleme yapması nedeniyle İslamî ilimler alanında büyük bir saygı kazanmıştır. Klasik kaynaklarda adeta gizli kalmış olan bilgileri ince bir işçilikle aydınlığa çıkarması kitaplarını herkesin müracaat etmek zorunda olduğu çalışmalar haline getirmiştir. *Mezû Hadisler, Zamanın Kıymeti, Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed* صلى الله عليه وسلم *ve Öğretim Metotları, İlim Yolunda Sabır* ile yayına hazırladığı Abdurresîd Nu'mânî'nin *İmam-ı A'zam Ebû Hanîfe'nin Hadis İlimindeki Yeri* Türkçeye çevrilen eserleri arasındadır.

AMİL SALİH GÜNGÖREN

2000 yılında Konya'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini memleketinde ikmal ettikten sonra Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde hukuk eğitimi gördü. Lisans hayatı boyunca muhtelif kurumlarda klasik-modern Arapça ve şer'î ilimler tahsil etti. Yeminli mütercim Güngören'in başta fıkıh, akaid ve zühd-rekâik olmak üzere birçok sahada tercüme çalışmaları bulunmaktadır. Evli olup Arapça ve İngilizce bilmektedir.

İÇİNDEKİLER

MUKADDİME	9
MÜTERCİMİN MUKADDİMESİ	11
BİRİNCİ KONFERANS	13
1. Bizzat Rasulullah ^{sallallahu} ^{alejh ve} ^{sellem} in sohbetinde bulunmuş yahut Efendimiz ^{sallallahu} ^{alejh ve} ^{sellem} in vefatına yakın bir zaman diliminde hayat sürmüş olmaları	16
2. Tertemiz bir akideye sahip olmaları	24
3. Gayet zeki ve zâhid olmaları	26
4. Halk nazarında ahlaken kâmil numunenin yalnızca Resulullah ^{sallallahu} ^{alejh ve} ^{sellem} olması	29
5. Halkın ahlaki yozlaşmalara iptila olmaması	35
6. Son derece zâhid olmaları	39
7. Hayırda yarışmaları, birbirlerinden maddî-manevî yardımlarını esirgememeleri, ilimlerinin âmili olmaları	43
İKİNCİ KONFERANS	47
1. Bizzat Rasulullah ^{sallallahu} ^{alejh ve} ^{sellem} in sohbetinde bulunmuş yahut Efendimizin vefatına yakın bir zaman diliminde hayat sürmüş olmaları	57
2. Gayet zeki ve zâhid olmaları	59
3. Her türlü fikrî hastalıktan arındırılmış, tertemiz bir akideye sahip olmaları	60
4. Halk nazarında ahlaken kâmil numunenin yalnızca Resulullah ^{sallallahu} ^{alejh ve} ^{sellem} ve sahabe-i kirâm, tutunacak tek ipinse Kur'an ve sünnet olması	62
5. Halkın ahlaki yozlaşmalara iptila olmaması	64
6. Halk arasında takva ve veranın şüyu bulması	69

7. Sünnete ve sahabe ameline ittiba hususunda çok hırslı olmaları	74
8. Şatafat ve refahtan uzak bir hayata sahip olmaları	76
9. Helal rızık kazanıp tîb ve tayyib olandan yemeye had safhada ihtimam gösteriyor olmaları	77
10. İlmin ibare ve ifadelerden ibaret değil, aynı zamanda pek yüce bir ibadet olduğunun şuurunda olmaları	79
SORU-CEVAP FASLI	83
DİZİN	89

BİRİNCİ KONFERANS

Rahman ve Rahîm olan Allah Teâlâ'nın adıyla! Hamd, âlemlerin Rabb'i olan Allah Teâlâ'ya mahsustur. Salât ü selâm, Efendimiz Muhammed Mustafa'nın, âli ve ashabının üzerine olsun.

Rabb'imiz! Bizlere, nefsimize faydası dokunacak şeyleri öğret, nefislerimize de öğretmiş olduğun hakikatlerden istifade etmeyi ihsan buyur. Ey merhametlilerin en merhametlisi! İlmimizi arttır ve bildiğimizin âmili olmayı nasib ey-le bizlere...

Toplantımızın hayırlara vesile olmasını niyaz ederiz. Sizin gibi faziletli mümin kardeşlerimle cem olmak ne büyük bahtiyarlık... Her biriniz ilim aşkıyla, selef-i sâlihînin yoluna ittibâ etme niyetiyle, Allah yolunda cehdeden bir nefer olma arzusuyla dünyanın dört tarafından buralara kadar geldiniz. Bunca meşakkate, memleketinize döndüğünüz vakit kavminizi karanlıklardan aydınlığa çıkarabilmek, beldenizi vahyin nuruyla aydınlatabilmek için katlandınız. Ne iyi ettiniz; hoş geldiniz, sefa verdiniz...

İşbu toplantı, doğu ve batı, kuzey ve güney halklarını bir araya getirmiş olması hasebiyle hakikaten eşsizdir. Katılımcıların yegâne maksadının ilim ve marifet tahsili olması da ayrı bir hayret sebebidir. Binâenaleyh şu hadise, her veçhesiyle eşine zor rastlanır cinstendir. Zira dünya hayatının aldatıcı lezzetleri ümmetin gençlerini bizden çalmış, nice fitnelerin kucacağına atmıştır. Bizleri, ilim ağacının gölgesi altında cem eyleyen Allah Teâlâ'ya sonsuz hamd ü senalar olsun. Rabb'im

cümlemizi, anlatılanları can kulağıyla dinleyip sözlerin en güzeline ittibâ eden kullar zümresine ilhak eylesin...

Kıymetli kardeşlerim! Sizlere, selefimizce pek kıymetli addedilmiş, muhakkak bellenecek gereken birtakım meselelerden bahsedeceğim. Umulur ki anlatılanlardan istifade eder, o mübareklerin yolunu yol belleriz. Nitekim ne demişler: *“Tüm hayır selef ittibâda iken, selefî yok saymak suretiyle halefe tâbi olmak mahza şerdir.”*

Selef-i sâlihinden bahsediyoruz kardeşlerim! Göreceksiniz; hayat hikayelerine şahit oldukça hayretlere düşeceğiz, anlatılanların birçoğunu belki masal zannedeceğiz. Bahsi geçecek olan her şeyin hakikatin ta kendisi olduğunu ısrarla ifade etmek isterim, hikâye işitmeyeceksiniz...

Selefimizin hayatına şöyle bir göz atalım... Nice acayip hadiselerle, fevkalbeşer işlerle karşılaşacağımızı bir bilerseniz... Belki birçoğumuz masal sanacağız işittiklerimizi, kulaklarımıza inanamayacağız. Hayır kardeşlerim, bahsi geçecek olan her şey hakikat! Niçin inanamıyoruz sizce, niye bu denli garip geliyor bizlere selefimizin ahvâli? Bugünlerde şahit olduğumuz rezillikler, geçmişte yaşanan acayip hâdiseleri fehmetmemizi imkânsız kılıyor da ondan... Nitekim insan, bilgi ve görgüsü nispetinde idrak edebilen bir varlıktır. Kişi geniş bir perspektifle nazar edemiyorsa hadiselerle, olup biteni tetkik edebilecek bir ilmi yoksa, vereceği hüküm muteber değildir. Böylesinin efkarı felçlidir, zürriyeti kesiktir. İşte kardeşlerim, birçoğumuzun düştüğü hata tam olarak bu! Kendi nakıs halimizi esas almak suretiyle selefimizi anlamaya çalışıyoruz, zihnimiz bu sebeple idrak edemiyor o mübareklerin faziletini. Kulaklarımız bundan dolayı inanamıyor işittiklerine...

Peki... Selefimizi bu denli mühim bir makama ulaştıran, ümmetin göz bebeği kılan unsur nedir? *“Nübûğ”*... İşbu kelimenin manasını, neye delalet ettiğini iyice bellememiz gerek. Şöyle ifade edebiliriz sanırım: Nübûğ, insanın fetânet, marifet, istikamet, hıfz ve amel cihetinden kemâle ermesini; az zamanda çok ve bereketli neticeler doğurabilmesini ifade eder.

Az zamanda çok iş başarmak... Başarılarının sırrı zaman-
da mı saklı acaba? Bir bakalım... Evet kardeşlerim, günü-
müzdeki bir saat ile selef zamanındaki bir saat, kemiyet iti-
barıyla farksız. Fakat, keyfiyet itibariyle vakitler aynı değil;
onların bir saati ile bizim bir saatimiz, bereket itibariyle çok
farklı. Uçsuz bucaksız vakit nimetinin yemişlerinden biz de
nasipleniyoruz elbet: ufacak bir lokma... Şükürler olsun ki
cimri değil; hak etmememize rağmen halen esirgemiyor ken-
dini bizden, ikram ediyor meyvelerinden...

Peki, aramızdaki tek fark zamanın bereketi noktasında
mı? Hayır kardeşlerim, neredeyse hayatın her alanında...
Selefimizin faziletini idrak etmek istiyorsak, onları bu maka-
ma eriştiren unsurları yakından tetkik etmemiz gerekmekte.
Onları ümmetin en güzide cemaati yapan şey neydi, iyice
bir düşünmek lazım. Bu noktada bireysel ve toplumsal ya-
şantılarını, maişete yönelik meşgalelerini incelememiz icap
ediyor. Evvela, toplumsal yaşantı başlığı altında ele alaca-
ğımız “çevre faktörü” ile başlayalım...

Kardeşlerim! Kimi işler insanı hayra sevk ederken kimi-
leri de hayırlı olandan meneder. Yaşadığımız çevrenin, is-
tikametimize doğrudan tesiri vardır. Gün içerisinde hayra
muhatap oluyorsak hayra, şerre muhatap oluyorsak şerre
teveccüh ederiz. Bu, inkârı mümkün olmayacak kadar ta-
bii bir hadisedir. Şimdi, bu hakikati selefimizin yaşantısı iti-
barıyla ele alalım: Selef-i sâlihîn, pek mübarek bir toplum
içerisinde hayat sürmüş, her daim hayra şahid olmuşlardır.
Bunun neticesinde de bizatihi hayırlı olana teveccüh etmiş-
lerdir. Peki, hayra nail olmak için hayırlı olanı taklit etmek
kâfi midir sizce? Elbette hayır! Selefimizin bu husustaki mu-
vaffakiyetinde, kendi tevazu ve istidatlarının da çok büyük
tesiri var. Taklit, tevazu ve istidadın tezevvücünden ise id-
raki güç bir manzara ortaya çıkmakta...

Kıymetli hâzirûn! Biliyorsunuz ki selefimizin bidâyeti,
Rasulullah Efendimize salallahu
aleyhi ve
sellem, onun pak sîretine, kutlu yolu-
na, vahyin indiği ilk andan vefatına değin tebliğ ettiği mü-
barek şeriatımıza dayanmakta. İslam... Ne muazzam bir din

ki maziye, şu ana ve âtiye; uzağa ve yakına doğrudan tesir etmekte... Böylesi muhteşem bir nizamın, selefimizi zaman ve mekân itibariyle çepeçevre kuşatmaması mümkün olur mu hiç? Her zerresi İslam'la yoğrulmuş bir nesil... Böylesi bir neslin elinden doğan hayır hasenatı tasvir etmek inanın çok güç. Şöyle bir göz atın İslam'ın ilk üç nesline; ne mucizeler göreceksiniz, hayretten bayılır gibi olacak, masal okuduğunuz zannedeceksiniz kardeşlerim...

Toplantımızı lüzumsuz yere uzatmamak adına misalleri çoğaltmayacak, kelimamı olabildiğince kısa tutmaya gayret edeceğim. Zira leb demeden leblebiyi anlayan, pek arif bir cemaate hitap etmekteyim. Eskiler dermiş ki:

*“İşaretten dahi anlar zeki kimse merâmı
Ahmağa haykırsan da duymaz en vâzih kelâmı”*

Sizler, maksadımı işaretten bile anlayabilecek kıvamda bir zümresiniz kardeşlerim. İlim talebelerine ihsan edilmiş pek azim bir nimet bu... İşareti geçtik, ibâreden dahi bir şey anlayamayan kimsenin ilim yolunda yürümesi çok mümkün değil doğrusu. Böylesine lazım gelen, tarımla işğal etmesi yahut ticarete atılmasıdır. Mevzumuz bu değil fakat bahsi geçmişken ifade edeyim dedim...

Selefimizin fazilet sebeplerini sıralayacak olsak, inanın günlerce konuşmak zorunda kalırız kardeşlerim. Nitekim ulmanın birçoğu bu hususta kalem oynatmış, İslam'ın ilk üç neslinin dehşete düşürücü hasletlerinden, üstünlük nedenlerinden bazısına dikkat çekmişlerdir. Şimdi, işbu unsurlardan en mühimlerine şöyle bir göz atalım derim...

1. Bizzat Rasulullah ^{sallallahu aleyhi ve sellem} 'in sohbetinde bulunmuş yahut Efendimiz ^{sallallahu aleyhi ve sellem} 'in vefatına yakın bir zaman diliminde hayat sürmüş olmaları:

“İlk üç asır” ve “selef” ifadeleri ile kastettiğimiz, sahabe, tâbiîn ve tebe-i tâbiîn nesilleridir. Efendimiz ^{sallallahu aleyhi ve sellem}, bir hadis-i şeriflerinde “selef” hakkında buyurmaktadırlar ki: “En ha-

*yırlı asır, ben ve ashabımın yaşamış olduğu şu asırdır. Ar-
dından, sahabeme yetişen neslin asrı, daha sonra da saha-
beme yetişenlere yetişen neslin asrı hayırlıdır.”*

Sahabe nesli, Rasulullah ^{sallallahu aleyhi ve sellem}’in şehadetiyle, kendilerinden sonra gelen Müslümanların hayatına kıyasla beşeriyetin zirve noktasıdır. Onları bu makama taşıyan ilk ve en önemli sebep, Efendimiz ^{sallallahu aleyhi ve sellem}’in sohbetinde bulunmak suretiyle hidâyet şerbetinden kana kana içmiş olmalarıdır. Ne muazzam bir nimet! İlmen, amelen, menhecen... Hayatlarının tamamında, her an ve mekânda tek nizam İslam, yanı başlarında en mükerrem insan, çevreleri hep Müslüman! İştiktikleri hayır, gördükleri hayır; şerre dair yok tek bir zerre... Öylesine kavi bir cemaat ki aralarında muhalif, imanen zayıf, şeytanın elinde oyuncak olmuş kimselerin bulunması bile kendilerine zarar vermemekte. Kardeşlerim, güneş ışınlarından bir huzmenin nispeten sönük kalması, güneşin dünyamızın kandili olduğu hakikatini değiştirebilir mi? Peki, Allah Teâlâ’nın hidâyeti, Efendimiz ^{sallallahu aleyhi ve sellem}’in nübüvvet nuruyla tüm cihanı kuşatmışken, birkaç cılız sesin esamesi okunur mu hiç?!. Sahabe arasında muhalif simaların bulunması, o muhteşem topluluğun kıymetini düşürebilir mi?..

Rasulullah ^{sallallahu aleyhi ve sellem}’in sohbet halkasına katılmakla müşerref olmuş bu kutlu nesil, insanlık tarihi içerisinde halk edilmiş en hayırlı ümmet idi. Zira sahabe-i güzîn arasında kelime-i tevhid dipdiriydi, emr-i bi’l-maruf nehy-i ani’l-münkere had safhada önem verilmekteydi, ilim tonlarca mücevherden daha kıymetliydi... Her an ve mekânda, her vesileyle ilim tahsil ediyorlar, ilim meclislerinden bir an olsun ayrılmıyorlardı. Peki bizim nazarımızda ilim nerede? Korkarım ki alelade bir bahisten bile aşağıda... Örneğin futbol, bugünün insanı için ilimden çok daha mühim bir mevzide. Peki... Sorarım size: Bugün İslam ordusunda, düşmanla çarpışan bir er olsaydınız, muharebe meydanının ortasında meclis kurup filanca futbolcu hakkında sohbet eden mücahidlere rastlar mıydınız? Bizim gündemimizi futbol teşkil ediyor olsa bile, kim harp esnasında cepheyi bırakıp böylesi safsatalara va-